

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

ІНСТИТУ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПАУ

ОСІННІ ЧИТАННЯ ОСВІТЯН.

**ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙНИ:
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ,
ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ТА
БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР**

*I Всеукраїнська науково-практична конференція
(м. Чернігів, 30 жовтня 2025 року)*

ЧЕРНІГІВ

УДК 005.591.11:005.336.5:37.091.12-057(082)

М 58

*Рекомендовано до друку вченою радою Пенітенціарної академії
України (протокол № 16 від 28 листопада 2025 р.).*

Головний редактор:

Аніщенко В. О. – доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія:

Разумейко Н. С. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Шарапова Ю. В. – кандидат педагогічних наук.

Осінні читання освітян. Освіта під час війни: актуальні аспекти, ефективні форми та безпечний простір: матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 30 жовтн. 2025 р.) / голов. ред. В. О. Аніщенко ; Пенітенціарна академія України. Чернігів : ПАУ, 2025. 320 с.

До збірника матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції увійшли публікації закордонних і вітчизняних учених і практиків, здобувачів вищої та фахової передвищої освіти.

Наукові доробки присвячені актуальним питанням значення та ролі освіти як чинника національної стійкості, психолого-педагогічній підтримці учасників освітнього процесу, інтенсифікації застосування інноваційних форм навчання та цифровізації освітнього процесу, правовим та етичним проблемам забезпечення інклюзивності, безпеки освітнього середовища закладів вищої освіти.

Видання буде корисним для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів різних рівнів вищої освіти.

Матеріали викладені в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ несуть автори.

Електронна копія збірника безплатно розміщується у відкритому доступі на офіційному сайті Пенітенціарної академії України (<https://pau.edu.ua/materials-of-scientific-conferences/> у розділі «Видання. Матеріали наукових конференцій»)

© Пенітенціарна академія України

ЗМІСТ

Секція 1. ОСВІТА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ	8
Аржанухіна С., Стулій О. Формування творчої особистості здобувача освіти засобами музично-театрального мистецтва.....	8
Бабенко А. Суть, роль та значення культурно-дозвіллевої діяльності учнів основної школи.....	11
Голіна В. Кримінологічні аспекти освіти суб'єктів пробації для забезпечення національної стійкості.....	13
Денисенко К., Легкобит Є. Проблеми функціонування закладів вищої освіти в умовах воєнного стану.....	16
Дудка Н., Лілікович П. Стратегія стійкості: роль освіти в розвитку України	22
Кахерський Ю. Роль історичних дисциплін у формуванні критичного мислення та медіаінформаційної грамотності студентської молоді.....	25
Ковалик І. Формування української національної громадянської ідентичності, як ідентичності вільної людини – воїна.....	27
Левченко Д. Дослідницька діяльність вчителя фізичної культури як психолого-педагогічна проблема.....	37
Лілікович П., Жулковський В., Олефір Л. Освіта в умовах війни: сучасні тенденції, ефективні практики та безпекові аспекти.....	40
Миرونюк В. Пріоритети формування управлінської компетентності майбутніх фахівців ДСНС.....	44
Мицька О. Менторство як педогогічна складова діяльності служби пробації в Україні.....	47
Огаренко Т. Українська мова в публічній сфері – запорука збереження державності.....	50
Остапчук Л. Якісна освіта заради миру, розвитку та стабільності.....	52
Панасюк В., Попченко Є. Освіта – як щит нації в умовах повномасштабної війни.....	55
Панасюк В., Івженко С. Навчання як опір: роль освіти у війні за незалежність.....	58
Панасюк О. Педагогічний потенціал комеморації у формуванні стійкості до історичних маніпуляцій.....	60
Петровська Ю., Попружна А. Історична пам'ять та її збереження в Пенітенціарній академії України.....	63
Попружний Т. Еволюція аптекарської справи в Чернігові як чинник формування фармацевтичної освіти.....	67
Сіренко К. Освітні прогами професійної підготовки фахівців пробації.....	69
Сокол М. Управління освітнім закладом в умовах нестабільності та ризиків.	72

Харламов М., Чиркіна-Харламова М. Освітній процес в національному університеті цивільного захисту України як фактор національно-патріотичної стійкості.....	76
Шарапова Ю. Роль професійного навчання у процесі ресоціалізації засуджених: педагогічний аспект.....	79
Щербина Н. До питання формування національної стійкості здобувачів освіти Пенітенціарної академії України.....	84
Секція 2. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА	
В УМОВАХ ВІЙНИ	
Аніщенко Ю. Психологічна підтримка професійного самовизначення підлітків в умовах воєнного конфлікту: напрями вдосконалення.....	88
Бабенков Н., Бесараб О. Творчі конкурси для дітей з особливими потребами в умовах повномасштабної війни.....	93
Vazhenov O., Falova O. Nostalgic experiences of ukrainian migrants as a part of acculturation strategies in the employment.....	96
Волеваха І., Заєць О. Агресивність як чинник вибору конкурентних і кооперативних стратегій у груповій взаємодії.....	99
Волеваха С. Соціально-психологічні особливості суб'єктів пробації-ветеранів війни у контексті їх ресоціалізації.....	103
Гончарова В., Смолянко Ю. Основи психолого-педагогічної підтримки здобувачів освіти в умовах сучасних викликів.....	108
Гринь О. Розвиток дослідницької компетентності здобувачів освіти засобами цифрових інструментів у процесі навчання історії.....	111
Єна А. Психологічна підтримка сучасної молоді в умовах війни.....	115
Завацька Л. Сім'ї патронатних вихователів як середовище реабілітації дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах.....	118
Ivashchenko O. Methods of dealing with information-psychological warfare....	122
Лілік О. Особливості реалізації здоров'язбережувальних технологій на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.....	124
Марусенко О. Психологічні особливості адаптації студентів до навчальної діяльності в умовах військового стану.....	127
Микитенко М. Сучасні підходи до психолого-педагогічної підтримки осіб, члени родин яких перебувають у полоні, в умовах воєнного часу.....	130
Панасюк В., Журиленко М. Психологічна підтримка студентів як основа освітнього фронту.....	133
Панасюк В., Сиротюк А. Психолого-педагогічна підтримка в умовах війни	136
Панасюк В., Луценко Т. Психолого-педагогічна підтримка дітей в умовах війни.....	138
Панасюк В., Павловець О. Організація навчально-дослідної роботи на прикладі студентів педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти.....	141

Пахомов І. Психологічні особливості соціальної відповідальності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.....	144
Постоян Т. Дуальна форма здобуття освіти та її доцільність у професійній підготовці керівників закладів дошкільної освіти.....	147
Притулик Н. Психолого-педагогічні стратегії підтримки емоційного стану слухачів як чинник підвищення якості навчання в умовах воєнного стресу...	151
Руденко Л., Литвин А. Соціально-психологічна підтримка вимушено переселених осіб в умовах воєнного стану.....	154
Тимощук О., Штикун О., Бруневич В. Підтримка психологічної стійкості засуджених у період воєнного стану.....	158
Трубавіна І., Чередниченко О. Світове кафе як форма неформальної освіти в умовах воєнного стану.....	161
Харцій О. Психологічні особливості тривожності у підлітків під час війни..	165
Руденко Л., Шестопал О. Роль психолого-педагогічної підготовки у формуванні психологічної стійкості фахівців цивільного захисту.....	168
Шумейко З. Розвиток емоційного інтелекту студентів на заняттях з української мови за професійним спрямуванням.....	171
Секція 3. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ЦИФРОВІ РІШЕННЯ	
Вуконія О. The role of digital technologies in foreign language teaching in penitentiary system.....	174
Бондаренко Р., Єфременко А. Дистанційні курси в сфері фізичного виховання та спорту: бути чи не бути?.....	177
Гончаренко О. Освіта через проекти: шлях до компетентнісного навчання..	179
Дерев'янку С. Психологічний аналіз освітніх чат-ботів: можливості, ризики та потенціал емоційної підтримки.....	182
Koziy O. System of exercises for the vocabulary enrichment of the students.....	185
Kondratenko O., Lytvynenko O., Koloskov V. Development and approbation of the complex of educational and methodological publications on the educational component «Technical mechanics of fluid and gas» in english for cadets and students.....	188
Фурман К., Бондар К. Інтерактивні симуляції та war gaming як інструмент формування безпечного освітнього середовища.....	191
Іваницька Н. Сучасна професійна онлайн-взаємодія педагогічних працівників із психологічною службою.....	194
Коновал Я., Лілік О. Технологія проєктів в освітньому процесі ЗЗСО: досвід і сучасний стан.....	197
Красильник Ю. Інноваційно-цифрова модель організації навчання у закладах вищої освіти.....	200

Юрій Красильник
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти,
Київський національний університет будівництва і архітектури,
м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНО-ЦИФРОВА МОДЕЛЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасна вища освіта функціонує в умовах цифрової трансформації, що потребує оновлення підходів до організації навчання. У цьому контексті широко застосовуються концепції щодо реалізації базових потреб особистості в автономії, компетентності та соціальній залученості (R. Ryan, E. Deci) [12], розробки цифрових освітніх екосистем (LMS, хмари, колаборативні сервіси, аналітика) [11]. Дослідження С. Фрімена та співавторів підтверджує переваги активних стратегій навчання – problem-, project-, case-based підходів та peer instruction [8]. Доведено роль фасилітації у розвитку мотивації до навчання [5, 9].

Паралельно впроваджуються підходи Outcome-Based Education [10] та competence frameworks [7] для забезпечення узгодженості результатів навчання з вимогами ринку праці та принципами безперервного навчання. Новітні роботи демонструють потенціал штучного інтелекту в створенні освітнього контенту й автоматизованого зворотного зв'язку [4]. Наукові доробки акцентують ціннісно-сміслові аспекти, що органічно поєднується з трендами цифровізації [1, 2, 3, 6]. Отже, поле досліджень демонструє необхідність переходу від технологічного до педагогічно зумовленого дизайну цифрового середовища, де інноваційні форми навчання інтегруються в єдину інноваційно-цифрову модель підвищення якості вищої освіти.

Аналіз наукових праць та освітньої практики дає підстави для висновку, що інноваційно-цифрова модель організації навчання – це цілісна система освітньої діяльності, що ґрунтується на інтеграції інноваційних педагогічних технологій і

цифрових інструментів для досягнення запланованих результатів навчання, розвитку компетентностей здобувачів освіти та забезпечення індивідуалізації освітнього процесу. У структурі інноваційно-цифрової моделі організації навчання у ЗВО доцільно виокремити низку взаємопов'язаних компонентів, що забезпечують її цілісність і функціональну результативність: концептуально-цільовий – визначає мету, завдання й стратегічні орієнтири освітнього процесу, зорієнтованого на результати навчання та компетентнісний підхід; змістово-методичний – забезпечує оновлення змісту освіти, інтеграцію STEAM-, soft- та digital-компетентностей, використання інноваційних методів (problem-, project-, case-, flipped learning); технологічно-інфраструктурний – формує цифрову екосистему освіти, базовану на LMS, XR-технологіях, AI-інструментах, хмарних сервісах і Learning Analytics; організаційно-процесуальний – регулює освітню взаємодію, поєднує очні, дистанційні та гібридні формати, фасилітаційні та коучингові технології; психолого-педагогічний – орієнтує освітнє середовище на людиноцентризм, психологічну безпеку, мотивацію, академічну доброчесність і резилієнтність; оціночно-аналітичний – відповідає за моніторинг і підвищення якості освіти через Learning Analytics, цифровий зворотний зв'язок і e-portfolio; управлінсько-інституційний – забезпечує політику цифрової трансформації, розвиток IT-інфраструктури та функціонування внутрішньої системи якості (IQAS). Отже, інноваційно-цифрова модель організації навчання у ЗВО – це адаптивна освітня екосистема, у якій технології, педагогічні стратегії й психолого-педагогічна підтримка поєднуються для розвитку автономії, креативності та самореалізації здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Інноваційна діяльність вчителя : термінологічний словник / Огієнко О.І. та ін. Київ: Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих НАПН України. 2016. 120 с.

2. Красильник Ю. С. Теоретико-методичні аспекти проектування інноваційного освітнього середовища вищого педагогічного навчального закладу. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 6(43). С. 78–83.
3. Лапаєнко С. В., Красильник Ю. С. Психолого-педагогічні умови використання комунікаційних технологій в системі професійної освіти. *Інформаційно телекомунікаційні технології в сучасній освіті : досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. 2006. Вип. 1. С. 131–135.
4. Петренко Л. М., Кучерявий О. Г., Лавріненко О. А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього викладача закладу вищої педагогічної освіти до професійної діяльності в умовах цифровізації суспільства : монографія. Київ : Вид-во ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 246 с.
5. Хупавцева Н., Славіна Н. Психологічний феномен фасилітації як специфічного виду діяльності викладача. *Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології»*. 2023. № 60. С. 73–94.
6. Chernyshev D. O., Maksymiuk Yu. V., Krasyllyk Yu. S., Korchova H. L., Rudenko M. V. Peculiarities of technique of teaching technical disciplines in the institution of higher education of the building profile. *Strength of Materials and Theory of Structures : Scientific-and-technical collected articles*. 2022. Issue 108. С. 35–62.
7. European Commission. Key Competences for Lifelong Learning: European Reference Framework. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2018. 23 p. DOI: 10.2766/291008 (дата звернення: 10.10.2025).
8. Freeman S., Eddy S. L., McDonough M., Smith M. K., Okoroafor N., Jordt H., Wenderoth M. P. Active learning increases student performance in science, engineering, and mathematics. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America (PNAS)*. 2014. Vol. 111. № 23. P. 8410–8415.
9. Hernandez-de-Menendez M., Morales-Menendez R., Escobar C.A. et al. Learning analytics : state of the art. *Technical Paper*. 2022. Vol. 16. PP. 1209–1230 URL: <https://doi.org/10.1007/s12008-022-00930-0> (дата звернення: 07.10.2025).
10. Hu B., Hu L., Chen N., Patnaik S. Outcome Based Education: A Paradigm Shift in Teaching and Learning Process. *Educational Technology and Administration : Proceedings of the 2nd International Conference*. 2023. Vol. 31. PP. 177–191. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-031-29016-9_17 (дата звернення: 18.10.2025).
11. Rojas M. P., Chiappe A. Artificial Intelligence and Digital Ecosystems in Education: A Review. *Technology, Knowledge and Learning*. 2024. № 29. P. 2153–2170. URL: <https://doi.org/10.1007/s10758-024-09732-7> (дата звернення: 20.10.2025).
12. Ryan R.M., Deci E.L. Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well-being. *American psychologist*. 2000. Vol. 55. № 1. P. 68–78.

Наукове видання

**ОСІННІ ЧИТАННЯ ОСВІТЯН.
ОСВІТА ПІД ЧАС ВІЙНИ: АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ,
ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ ТА БЕЗПЕЧНИЙ ПРОСТІР**

**Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Чернігів, 30 жовтня 2025 року)**

Відповідальні за випуск	Аніщенко В. О.
Редактори літературні	Аніщенко В. О. Олефір Л.І.
Комп'ютерна верстка і макетування	Аніщенко В. О.

За достовірність інформації у тезах доповідей
відповідальність несуть автори публікацій

Підписано до друку 30.11.2025 р. Формат 60×90/8.
Друк різнографія. Гарнітура Times New Roman. Ум. друк. арк. 59,29.
Тираж 100 пр. Зам. № 136/25.

Редакційно-видавничий відділ Пенітенціарної академії України
14000, м. Чернігів, вул. Гонча, 34.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного
реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції.
Серія ДК № 8016 від 23.11.2023 р.